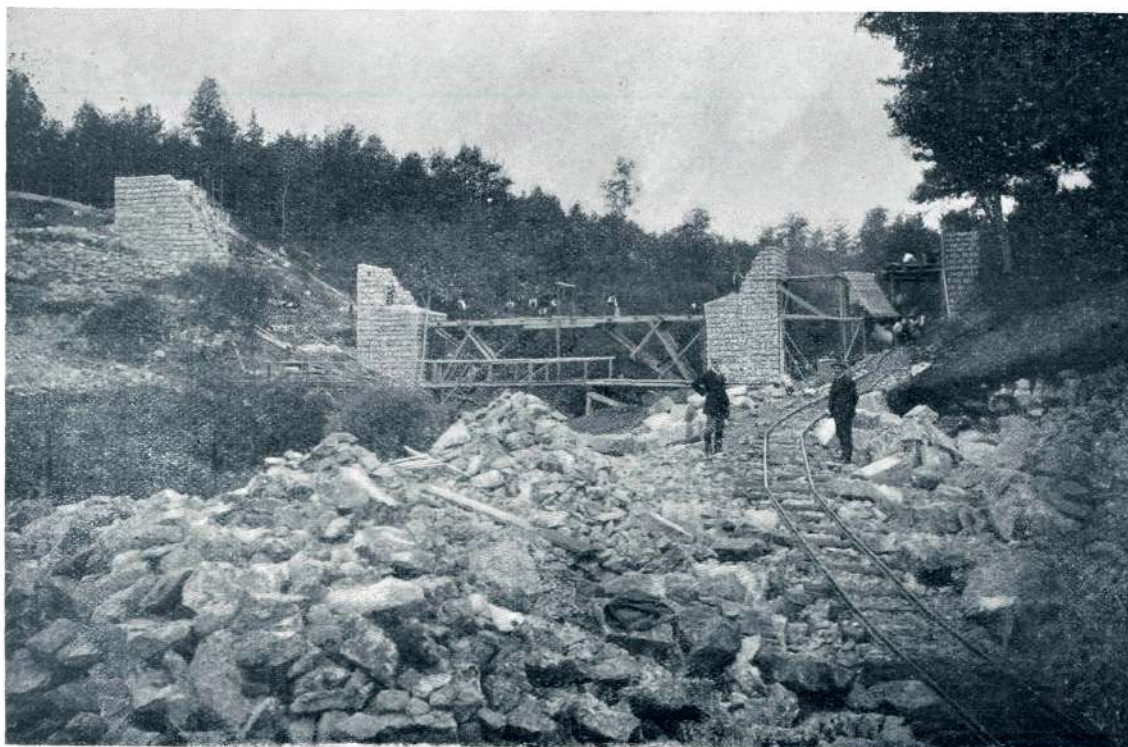

in hrvaške prosvete. Majar ni klical z Macunom!: »Kaj hočemo . . . s slovenskim jezikom doseči? . . . Slovensko knjižestvo po mislih mojih ni mogoče. Odkod pa le hočemo u slovenskem jeziku prozaičko, odkod pesniško berilo zložiti? Kje imamo slavne dela zgodopisne, zemljopisne, umoslovne, lepodušne? Lehko je, moji ljubci, reči, slovenski jezik naj se v latinskih šolah uči; ali težko je to izpeljati! . . . Ako ne hočemo dušni heloti ostati, bomo morali drugači ravnati; morali bomo se misli, kakor da bi kedaj slovenska literatura cvela, za časa braniti (tako!); ker je

natskim itd.« Ugaja mu, »da se te novice (Bleiwisove) pomalim u jeziku približujejo narečji bližnjih Slavjanov u Horvatskeji, Slavonii, Dalmaciji itd.«

V takem jeziku je pisal tudi sam svoje spise, ki jih je priobčeval v »Novicah« in pozneje v »Sloveniji«. Celotno pa je razvil svoj program v posebni knjigi: Pravila, kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik.¹ Ta knjiga je bila za preobrat naše pisave velikega pomena. V celoti so bili Majarjevi nazori utopistični,² a le v tistih primerih, kjer jezika ni vzel iz naroda,

OD ZGRADBE BELOKRANJSKE ŽELEZNICE:
ZIDANJE VIADUKTA ČEZ POTOK KRUPA.

vkanljiva. Izberimo si marveč drugi človečanskem našem namenu bolj priležen jezik, . . . ilirski; in za vpeljavo ilirski ga jezika bi jaz svoj glas dal.« Svoj program si je Matija Majar izdelal že jako zgodaj. Zaslediti ga moremo že l. 1844., ko je pohvalil »Novice«², češ da »ne gledajo samo na kranjske Slovence, ampak, da nas vse vkupej bratersko objemajo, karkoli je nas Slovincov u Kranskeji, Štajarskeji, Koroškeji, na Goriškim, Be-

ampak si ga je sam rekonstruiral. Zato sta se vseh nazorov poprijela samo dva pisatelja, ki pa nista bila leposlovca, namreč Andr. Einspieler-Svečan in mladi Janežič. Toda posamezna načela, in posamezno jezikovno gradivo, ki ga je zbral v knjigi, je bilo tolike vrednosti, da so se ga oprijeli takoj mladi literatje. Prvi je uvedel v pisavo mnogo njegovih oblik Luka Svetec-Podgorski, njega so sledili Cegnar, Navratil, Miklošič, Levstik, Valjavec, Cigale i. dr.

Majar je naglašal, da se morajo pisati samo take oblike, ki so vseslovenske ali vsaj veliki

¹ Ivan Macun: »Kakšen jezik bodemo vzeli za šole in pisarnice po slovenskih krajih«, »Slovenija«, l. 1848., 12. Proti tem nazorom sta se oglasila v istem listu dr. I. Schubitz (ibid., 32) in Podlipski - Hicinger (ibid., 174).

² Novice, l. 1844., 12.

¹ U Ljubljani. Natisnil Jožef Blaznik. 1848. Spisal i na svetlo izdal Matia Majer.